

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

נו.

עין משפט
נר מצוה

א) דמאי פ"ה (נ"ב),
 ב) יבמות פט: קדושין מו:
 ג) פ"ד: קמ"ג, תמורה ה,
 ד) דמאי פ"ה (נ"ד),
 ה) תמורה כ. לקמן מ"ג,
 ו) שנועט מ"ג: ו' וע"י
 ז) מו"ק לקמן מ"ג: ו' ומכר
 ח) פקדון ק"ג: ח' וע"י
 ט) שו"ת חו"מ: מ"ד: ד"ה
 י) שם חו"מ: קדושין מו: ד"ה
 י"א: חו"מ:

תורה אור השלם

1 ולא תשא עליך חטא
 בהרימכם את ידבולו
 מפניו ואת קדושי בני
 ישראל לא תחללו ולא
 תמיתו: במדבר י"ב לב
 2 לא תוכל לֵאבֹל
 בשערך מעשר דָגָנְךָ
 ותרשף ויצרך ויבשרת
 פִּתְךָ וצֵמֶתְךָ וכל דָּרְדֶּרְךָ
 אֲשֶׁר תֵּרַם וְגַבְתֶּךָ
 ותרומת דָּרְךָ:
 דברים י"ב יז

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה מפני וכו'
 ולא אמרו: י"ב ע' צ"ח
 הרי"ש פ"ב דמעשר שני
 משנה ו' לדסה טעם זה
 נטוב טעם וכתב טעם אחר
 על זה שאינו טעם היפה
 ט"ו ע"ש:

מוסף רש"י

ולא תשא עליך חטא
 בהרימכם את חלבו. ה"א
 אם לא תרומנו מן המזבח
 תשא חטא (יבמות ט"ז)
 בהרימכם את חלבו לא תשא
 חטא ה"א אם תרומנו את
 הכהן שני תשא חטא
 (קדושין טו): שלם עשה
 מזהו מן המזבח (רשב"ם
 בבב קמ"ג): שהתירוהו מקדש
 כמו שהיא רע ואין מקנה
 להחליפה ולא לחזור ולהתיר
 (שם ט"ד): אם אינו קדוש
 נשיאות חטא למה. ה"א
 לא עבד ולא מילי ויחזור
 ויתרוס מן היפה (שם ט"ו).
 אלו דברים שאין להם
 אונאה. אפילו קאלן ביתר
 ממתין (ב"ק ד'). ונראה
 שכר אינו משלם. גביה
 ואזכה הכתובה זו למינה
 דכתבי א"ס נגזי יבג מעמו
 (שבוותן מ"ג).

מפני שאמרו. כלומר לפיכך הזקיקוהו לכל אלה לחללו מחילה
 במעות וחזור ומחלל המעות ולא אמרו (ה) שיטול היפה שבהן ויאמר
 אם זו של מעשר הרי טוב ואם זו של חולין הרי של מעשר מחוללת
 על זו מפני שאמרו מחללין כסף על נחשת מדומק אבל כסף
 על כסף לאו דרך חילול הוא ואפי'
 מדומק נמי לא וכוין דלף כסף על
 נחשת לא התירו אלא דדומק
 הלכך לא שיקיים כן שצוין מעשר
 הוא ועוד שהפרוטות מחלדות:
קסני מיהס. גזי מעשר ודאי מדומק
 אין שלא מדומק לא וכוין דלמר
 כסף על נחשת מדומק אין שלא
 מדומק לא וגזי דמאי מנא מחללין
 אלמא לרבי מאיר לא עשו זו חזוק:
מחמיר הוא זכריו. של מעשר
 שני של דמאי ומתני' זכריו קאי:
לא הירו למכור דמאי. לא התירו
 למכור הלוקח דמאי שימכרנו לאחרים
 עד שיעשר: **אלא לסיטון זלזד.**
 סיטון חבר לא הכריזוהו לעשר אלא
 מוכרו כשהוא דמאי והלוקחו ממנו
 יפריש מעשרותיו שהכל יודעין
 שהסיטון נמכה עמי הארץ לוקח
 מהסיטון מן המשפיעין למכור
 במדה גסה הוא דרכו לקנות פירות
 מרובין ומוכרין לחנוויים: **ועל**
הבית. הלוקח מעט הארץ: **זין**
כך וזין כך. זין שצא לחזור ולמכור
 במדה גסה לחנוויים כסיטון זין
 שצא לחזור ולמכור במדה דקה
 כחנוויים צמות פרוטה פרוטה לרין
 לעשר קודם שימכרו לפי שהלוקח
 ממנו סבור שהן מפירות ארצו
 וכוין שהוא חבר מחזיקין אותו
 בחזקת שיעשר ואין מפרישין:
והממס אומרים אחד סיטון ואחד
על הבית. שצא למכור במדה
 גסה כדרך המשפיעין וכדרך
 הסיטונות מוכר ושולט לחזירו
 שחזקת כל המוכרים ונותנין במדה
 גסה בחזקת שלם עישרו דמאי הם
 והלוקח מהם מעשר ואוכל. ובמסכת
 דמאי (פ"ב מ"ה) מפרש אהו מדה
 גסה ציבש שלשה קבין זלז שזה
 דינר: **מן הנחוס.** עט הארץ:
מעשר. דמאי מן החמה כו'. ואפילו
 מן דפוסין הרבה אין הזכרות
 דומות זו לזו וי"ל שנחתום זה לקח
 ככרות של דפוס זה מאיש אחד
 וככרות של דפוס זה מאיש אחר
 ועמי הארץ יש מהם שמעשרין ויש
 מהן שאין מעשרין ושמה זה לא
 עישר וזה עישר והמפריש מזה על

לא התירו למכור דמאי אלא לסיטון בלבד. וא"ת דנפרק הספינה
 (ב"ב דף פ"ה. ושם) אמרינן הלוקח ירק מן השוק כו' גמר
 זלזו לקנות קנה ונחמיצ במעשר ואי אפשר להחזירו אלא ל"כ
 יעשר אלמא אין מוכרין דמאי לעט הארץ וי"ל דהכא איירי למכור
 לחצר וכו' וי"ל כמו שהתירו להאכיל
 לעינים ולא כסנאיש דמאי כך התירו
 למכור לסיטון ולזעל הבית כשמוכרה
 במדה גסה:
הלוקח מן הנחתום. הכי איתא
 מתיני' דמאי פ"ה הלוקח
 מן הנחתום מעשר מן החמה על
 הזונגת ומן הזונגת על החמה ואפי'
 מדפוסים הרבה דברי ר"מ רבי
 יהודה אוסר שאני אומר חטים של
 אמש היו משל אחד ושל היום משל
 אחר הלוקח מן הפלטור מעשר מן
 כל דפוס ודפוס דברי רבי מאיר
 רבי יהודה אומר מאחד על הכל
 והשתא קשה מאי קאמר בשלמא מן
 הזונגת כו' אלא מדפוסים הרבה
 אמאי אדרבה מן הזונגת על החמה
 קשה טפי דמיקל מצדי יהודה דרבי
 יהודה אוסר אבל מדפוסים הרבה
 לא פליג דקתני שאני אומר חטים
 של אמש היו משל אחר משמע דלא
 פליג אלא אלוונגת ועוד דאפילו
 בפלטור דאסר ר' מאיר שרי ר'
 יהודה מאחד על הכל כ"ש צנתתוס
 וי"ל דה"פ דמתניתין הלוקח מן
 הנחתום מעשר מן החמה על הזונגת
 אפילו מן החמה הזונגת מדפוסים
 הרבה דברי ר"מ ר' יהודה אוסר
 בלוונגת על החמה היכא שהס
 מדפוסים הרבה שאני אומר של
 אמש דהיינו הזונגת משל אחר כיון
 דאיכא נמי דפוס משונה משל היום
 והשתא פריך שפיר בשלמא לזון
 וחמה מדפוס אחד כדברי אילעאי
 שרי דיעבד צדאי ולכן צדמאי
 מעשר אף לכתיילה אלא כשהחמה
 ולזונגת מדפוסים הרבה אמאי שרי
 הלל רבי יהודה אוסר שם אלמא
 רבי מאיר מיקל טפי מרבנן ורבינא
 ידע שפיר דאסר ר"מ בפלטור משום
 דמתרי ותלת זבין אלא דמ"מ פריך
 מכח דמיקל ר' מאיר מרבנן ואצ"י
 משני דלאו דקולא וחומר'א תלי טעמא
 דר"מ אלא צבגילות ומנהג דנחתום
 מחד גברא זבין ולוקח פעמים ז'
 מיני תבואות והכל דאחד ועושה
 אותם בשני דפוסין כדי לידע אהו
 מתבואה רעה ואהו מטובה ורבי
 יהודה סבר כיון שהיא חמה ולזונגת
 יאלו

מפני שאמרו מחללין אותו כסף על נחשת
 מדומק לא שיקיים כן אלא שהחזיר
 על הכסף קתני מיהת מחללין מדומק
 מדומק אין שלא מדומק לא אמר רב יוסף
 אע"פ שמיקל רבי מאיר בפדיונו מחמיר הוא
 באכילתו דתניא לא התירו למכור דמאי
 אלא לסיטון בלבד ובעל הבית בין כך ובין
 כך צריך לעשר דברי ר' מאיר והכ"א א' אחד
 הסיטון ואחד בעל הבית מוכר ושולח
 לחבירו ונותן לו במתנה ואינו חושש מתיב
 רבינא (ה) הלוקח מן הנחתום מעשר מן
 החמה על הזונגת ומן הזונגת על החמה
 ואפי' מדפוסים הרבה דברי ר"מ בשלמא מן
 הזונגת על החמה כדדבי אילעאי (ג) דא"ר
 אילעאי מנין לתורם מן הרעה על היפה
 שתרומתו תרומה שנאמר ו' ולא תשא עליו
 חטא בהרימכם את חלבו ממנו אם אינו
 קדש נשיאת חטא למה ימכאן לתורם מן
 הרעה על היפה שתרומתו תרומה אלא
 אפי' מדפוסים הרבה יחוש דלמא אתי
 לאפרושי מן החיוב על הפטור ומן הפטור
 על החיוב אמר אביי ר' אלעזר שפיר קא
 קשיא ליה ושמואל לא שפיר קא משני ליה
 דקשיא ליה לר' אלעזר מיתה דבידי שמים
 ומשני ליה שמואל מיתה ב"ד דלמא שאני
 מיתה ב"ד דחמירא ורב ששת לא שפיר קא
 מותיב ליה דקאמרי אינהו מיתה ומותיב
 רב ששת לאו דכתיב ² לא תוכל לאכול
 בשערריך ולמאי דמותיב רב ששת רב יוסף
 שפיר קא משני ליה אלא רבינא עד
 דמותיב מנחתום לסייע ליה מפלטור דתנן
^א הלוקח מן הפלטור מעשר מן כל דפוס
 ודפוס דברי ר"מ אלא מאי אית לך למימר
 פלטור מתרי תלתא גברא זבין נחתום נמי
 מחד גברא הוא זבין רבא אמר שמואל
 שפיר קא משני ליה שם מיתה בעולם:
מתני' (ד) אלו דברים שאין להם אונאה
 העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות
 אין להן תשלומי כפל ולא תשלומי
 ארבעה וחמשה (ה) שומר חנם אינו נשבע
 ונושא שכר אינו משלם (ו) רבי שמעון אומר
 קדשים

וגם הדפוסים משונים מוכח מילתא דמשני בני אדם לקח אבל צשינו
 של דפוסים לחוד אפי' בפלטור לא חייש רבי יהודה: **נשיאות חטא**
 א"ב. ואם תאמר דלמא נשיאות חטא משום דאובלו זלז בלא הפרשה
 אחרת וי"ל דמשמע קרא דהפרשה גרידא הוי נשיאות חטא (ח):

אלא מן דפוסים הרבה נחשו דלמא מפריש מן הפטור כו': קשיא לא גרסינן דאצ"י תרז"י קא מתרין: **אמר אצ"י ר' אלעזר.** דקשיא
 ליה וכי עשו חזוק כו' שפיר קשיא ליה: **ושמואל.** דשני הא מני ר"מ היא ואיתי ראייה מן המציא גט: לא שפיר שני ליה. כדמפרש
 ואילן: **דקשיא ליה לרבי אלעזר.** וכי עשו חזוק במרומת מעשר של דמאי שהיא קלה שאפילו תרומה ודאי' אינה אלא צמיתה צדי
 שמים זר האוכלה: **ומשני ליה שמואל.** שעשו חזוק לדבריהם צאשת איש שאיסור תורה שבה מיתה צדי אדם והיא חמורה: **ורב שם.**
 דאותציה לשמואל מחילול שלם עשו זו חזוק בחילול של דמאי: **לאו שפיר אופציה.** דהא חילול כי לא עבד ליה שפיר לאו צעלמא
 הוא דלא תוכל לאכול וגו': **ולמאי דאופצ' רב שם רב יוסף שפיר שני ליה.** דאע"פ שמיקל ר"מ בפדיונו כו': **פלטור.** הוא
 לענין ככרות כסיטון לענין תבואה לוקח ככרות הרבה ומוכר לחנוויים ולנחתומים: **מעשר מכל דפוס ודפוס.** אלמא חייש
 דלמא אחי לאפרושי מן החיוב על הפטור: **אלא מאי איהו לך למימר.** מאי שנא דחייש על הפלטור משום דמתרי תלתא זבין:
נחתום נמי. דלא חייש ליה ר"מ לא תקשי לך דקסבר נחתום מתוך שאינו לוקח הרבה צידה תלינן למימר מחד גברא זבין
 ויש אדם אחד עושה ככרות צדפוסין חלוקין: **מתני'** אלו דברים שאין להם אונאה. בגמרא מפרש טעמא: **השטרות.**
 המוכר שטרות לצבות חוב שבתוכו ויטלנו לעצמו: **וההקדשות.** גזר המוכר הקדש או המוכר עולמו שפכל זו מוס: **ולא פלטומי**
ארבעה וחמשה. אס טבח או מכר. ומשום הקדשות אצטריך למיתנייה דאלו עבדים ושטרות וקרקעות לא שייך למימר דאלו תשלומי
 ארבעה וחמשה אינה נוהגת אלא בשור ושה זלזד: **אינו נשבע.** שלא פשע שלא הזקיקתו תורה לישבע עליהן: **אינו משלם.** אס נגנזו ממנו:
 קדשים

קמח א מ"י פ"ד מהל'
 מעשר שני ה' ז'
 סגם עשין קל':
 קמ"ב מ"י פ"ח מהל'
 מעשר הלכה ז':
 ק"ג א מ"י פ"ד מהל'
 מעשר הלכה ה' ופ"ו
 מהל' צבורים ה' א':
 קמ"ד ד מ"י פ"ה מהל'
 תרומות הל' ג'
 [וטו"ע י"ד ט"ו שלם טעף
 גנ]:
 קמ"ה ה מ"י פ"ד מהל'
 מעשר הלכה ו':
 קמ"ו ד מ"י פ"ג מהל'
 מכירה ה' ח סגם
 לאין קע טו"ע ח"מ ט'
 רכח טעף ט':
 קמ"ז ז מ"י פ"ז מהל'
 גביה ה' א' והל' ז'
 טו"מ ט"ו ט"ו סגם עשין
 טא':
 קמ"ח ח מ"י פ"ב מהל'
 שכירות הלכה א'
 סגם עשין פט טו"ע ח"מ
 ט"ו סו טעף לו וסעף מ'
 וט"ו ז"ה טעף א' וט"ו ט'
 טעף א':

קמ"ט ט מ"י פ"ב מהל'
 שטרות הלכה ב'
 סגם עשין פט טו"ע ח"מ
 ט"ו סו טעף לו וסעף מ'
 וט"ו ז"ה טעף א' וט"ו ט'
 טעף א':

קמ"י י מ"י פ"ב מהל'
 שטרות הלכה ג'
 סגם עשין פט טו"ע ח"מ
 ט"ו סו טעף לו וסעף מ'
 וט"ו ז"ה טעף א' וט"ו ט'
 טעף א':

קמ"יא י"א מ"י פ"ב מהל'
 שטרות הלכה ד'
 סגם עשין פט טו"ע ח"מ
 ט"ו סו טעף לו וסעף מ'
 וט"ו ז"ה טעף א' וט"ו ט'
 טעף א':

קמ"יב י"ב מ"י פ"ב מהל'
 שטרות הלכה ה'
 סגם עשין פט טו"ע ח"מ
 ט"ו סו טעף לו וסעף מ'
 וט"ו ז"ה טעף א' וט"ו ט'
 טעף א':